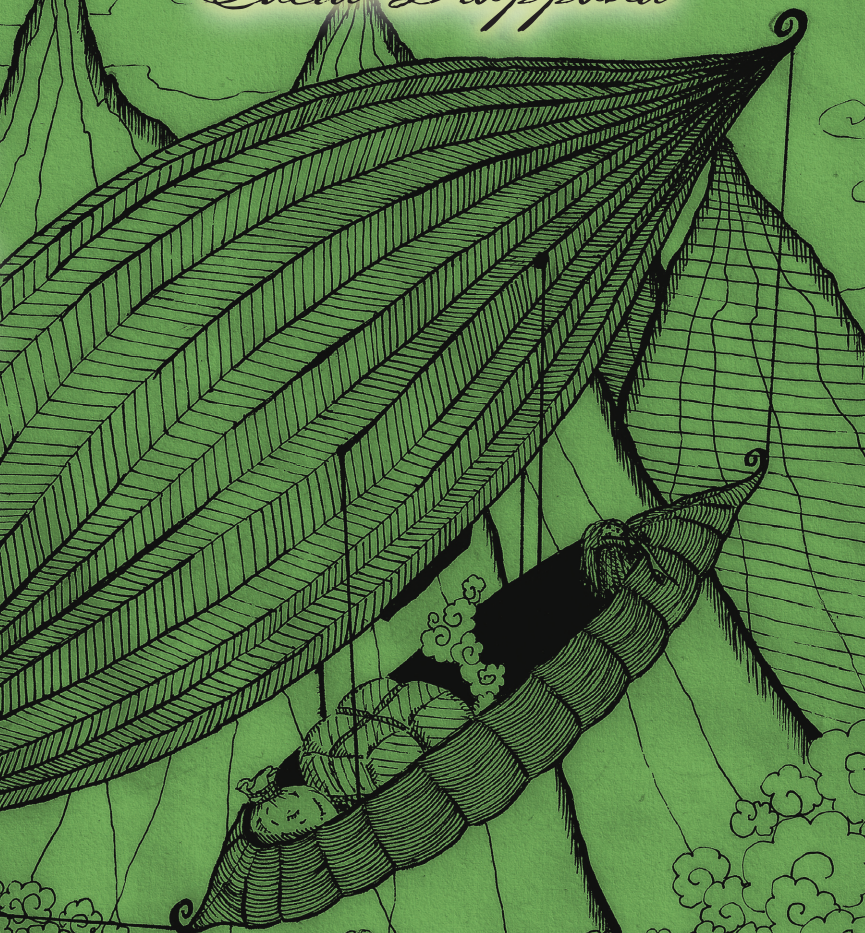

Lucia Drappová

Vyššie zaujmy

Artis Omnis

Lucia Droppová

Vysšie zájmy

Artis Omnis

Vydal: Artis Omnis v edícii Žilinská brána
Kysucká cesta 9, 010 01 Žilina
www.artisomnis.sk

Redakčná a jazyková úprava: Ivana Horecká, Andrea Harmanová
3. e-book publikácia, 1. e-book vydanie

© Lucia Droppová, 2011
Ilustrácie: © Zuzana Droppová, 2011
Obálka: © Zuzana Droppová, Peter Pikna, 2011
Sadzba: Artis Omnis

ISBN 978-80-89341-26-9
EAN 9788089341269

Hladný tovar

„Dobrý deň, pán Fishworm. Vyhovovalo by vám, keby som sa dnes u vás zastavil? Podpísali by ste povolenie na začatie úradnej kontroly a každý by sme si robili svoju prácu. Čo na to poviete?“ slušný návrh očakával slušnú výhovorku.

„Viete, akurát k nám dorazili kamióny s výrobnými surovinami. Obávam sa, že dnešok nie je najpríhodnejší na inšpekciu,“ ospravedlňujúci tón nesklamal.

„Pán Fishworm, to ste mi tvrdili aj minulý a predminulý týždeň a cez obidva víkendy ste museli ísť testovať vedľajšie produkty v praxi. Musím vás upozorniť, že prejde ešte jeden týždeň a z úradnej moci budem môcť uskutočniť kontrolu aj bez vášho súhlasu,“ táto veta len málokedy nezabrala.

„Tak dobre. Prídte teraz,“ rezignovane odvrkol. „Ako dlho bude trvať tá vaša inšpekcia?“ s nervozitou v hlase mohol obchodovať.

„Ak pre mňa nemáte prichystané nejaké prekvapenia, sľubujem, že vás nebudem zbytočne zdržiavať.“

„Dobre, že ste mi pripomenuli,“ ozvalo sa po chvíli premýšľania. „Niečo pre vás predsa len mám - niečo veľmi zaujímavé,“ v slúchadle sa ozval rehot.

„Už sa neviem dočkať. Tak o chvíľu, pán Fishworm.“

Ludia moju prácu neznášali. Liezol som im na nervy svojou otravnosťou, postavením, puntičkárstvom, prísnosťou a neskôr aj výzorom. Avšak ja som ju miloval. Jazdil som do výrobných podnikov služobným autom, ktoré som dostal od štátu. Mal som štátny preukaz, ktorý mi otváral dvere aj do trinástych komnát tých najvyšších veží a najhlbších pivníc. Z priznaného platu, ktorý sa mi vďaka odpracovaným rokom vyšplhal na celkom slušnú čiastku, som dokázal ušetriť na dôchodok viac ako polovicu. Nepotreboval som brať úplatky, ani získavať konexie. Všetko som riešil legálnou cestou a moje meno časom stúplo na hodnote i obave tých, ktorí porušovali zákon. Či ma niekedy vydierali? Pokúsili sa o to snáď všetci. Hneď po tom, ako zistili, že sa nedám podplatiť. Bol som abstinent, neholdoval som žiadnym nerestiam, nevedol som dvojaký život, ba nestihol som si založiť ani vlastnú rodinu. Nemal ma kto stratiť a mne sa to nechcelo meniť. Moja práca ma dokonale uspokojovala.

Bol horúci deň. Pustil som si hlasnejšie rádio a vychutnával si letný ráz krajiny ubiehajúcej za oknami auta. Cesta do fabriky na hnojivá bola priam dovolenková, ale aj poriadne dlhá. Výrobné haly stáli až za pôdnymi hospodárstvami mesta a žiadnemu môjmu kolegovi sa sem cez prázdninové obdobie nechcelo merať niekoľkohodinovú cestu. Ako som spomínal, nemal som vlastnú rodinu a k tomu som nerád chodil na dovolenku, preto som túto inšpekciu zobral tak ako ktorúkoľvek inú - s radosťou.

Keď som zbadal vstupnú bránu, pohľadom som preletel zadné sedadlo, aby som sa uistil, že som si nič nezabudol. Všetky úradné papiere, povolenia a prehlásenia ležali v prie-

svitnom obale. Bol som pripravený. V spätnom zrkadle som sa na seba usmial a v dobrej nálade zatrúbil, aby ma vpustili dnu.

* * *

Len čo som zaparkoval, v budove predou mnou sa rozhybali ťažké kovové dvere výťahového typu a z nich vyšiel osobne pán Fishworm. Aj keď som ho nikdy predtým nevidel, bol som si istý, že je to on. Už z diaľky som videl tie čisté biele ruky, syrovú pokožku, skrivené ústa smerom nadol, falošne krčiaci nos, trojitú bradu, malé, ale priveľmi pohyblivé oči a pod sakom nahonobené veľké okrúhle brucho. Takí ako on mi vždy komplikovali prácu. Všetci boli rovnakí. Buď sa správali prehnane milo, alebo prehnane nevrlo. Ale všetci sa snažili niečo ututlať, skryť, zaprieť, alebo zahovoriť. Ach, bože, koľko ich len je, takých Fishwormov! pomyslel som si a vykročil mu v ústrety.

„Vítam vás, pán inšpektor,“ riaditeľ podniku vystrel ďaleko pred seba ruku, aby som sa k nemu čo najmenej priblížil. „Nože, prezradte mi, čože vás sem privádza? Ktorý z mojich priateľov vám dal tip, aby ste strácali svoj drahocenný čas v mojej spoločnosti?“ o hlavu menší muž prižmúril oči, nadvihol hornú peru a vyceril predné zuby ako vrčiaci pes. Zjavne neočakával úprimnú odpoveď, ale aspoň sa ju pokúsil zo mňa dostať životným spôsobom.

„Som štátny zamestnanec, pán Fishworm, podnety na inšpekciu zvyčajne dostávam z daňového úradu,“ síce som jeho zvedavosť neuspokojil, ale aspoň som mu nedal popud na ďalšie výzvedné otázky. „Vonku je poriadne teplo,“ bluskol som na bezoblačné nebo. „Dúfam, že vo vašom podniku nájdeme trochu chládku,“ nechal som sa pozvať skôr, ako sa mi po košeli začali šíriť mokré mapy.

„Keď myslíte... Nasledujte ma,“ riaditeľ si utrel vreckovkou orosené čelo a výťahom ma vyviezol do svojej kancelárie.

Ak bolo na slnku tridsaťpäť stupňov, v riaditeľni bolo najmenej šesťdesiat. K tomu zatemnené a hermeticky uzavreté okná, žiadna klimatizácia, vetranie, ani len obyčajný ventilátor! Určite to urobil naschvál, pomyslel som si. Chce, aby nám rýchlo došiel kyslík. Aby som tu netrúvil viac času, ako by pánovi Fishwormovi vyhovovalo. Červeň mi vystúpila do tváre, ale rozhodol som sa vydržať až do konca a nič tomuto podniku nedarovať.

„Takže, pán riaditeľ, som tu, aby som preveril hlavnú činnosť výroby, keďže vaša firma vykazuje hlbokú stratu už niekoľko rokov aj napriek nemalým štátnym dotáciám. Podľa štatistik náklady na spaľovňu uhynutých zvierat ďaleko prevyšujú zisky z predaja krmnej múčky, je tak?“

„Nuž, v posledných rokoch sa nám nevodí najlepšie...“ brucháč si odkašľal do svojej čistej dlane.

„Zavedte ma, prosím, do archívu a ukážte mi, kde nájdem všetky výročné správy, interné a externé zmluvy a konečné súvahy hospodárskej činnosti za posledných päť rokov,“ bol som prísny a priamy, stále rovnaký, ako keď som do tejto funkcie nastúpil.

„Nebudete musieť chodiť ďaleko,“ odomkol zasúvacie dvere a odhalil časť dokumentácie, ktorá podľa môjho odhadu obsahovala okolo sto zväzkov a intenzívnej práce najmenej na týždeň.

„Urobte si pohodlie a môžete sa pustiť do študovania.“ Videl som, ako sa uškrnul. Bolo to škodoradostné a opovržlivé.

„Ešte vás musím upozorniť,“ pokračoval, „že vás tu budem musieť počas svojej neprítomnosti zamykať. Archív, trezor, vzácne obrazy...“ ukazoval bielym tučným prstom, „z bezpečnostných dôvodov.“

„Isteže, rátal som s tým,“ predstieral som, že mi to vôbec nevadí.

„Náhradné kľúče vám nechám na stole,“ zahrkotal zväzkom a odcupkal k dverám. „Tak zatiaľ,“ vyceril na mňa zúbky, ako keď vlk fingoval, že je stará mama a nezabudol otočiť zámkom na dva západy.

„Zatiaľ!“ zopakoval som skôr sám pre seba, prinútil som sa nevnímať to strašné teplo a sústrediť sa na prácu. Tak, ako som sa sem na začiatku tešil, odrazu som si prial mať túto previerku čo najskôr za sebou.

* * *

V riaditeľni, tak ako ma tam zanechal pán Fishworm, som vydržal presne štyri hodiny. Prekontroloval som nespočetné množstvo dokladov a prišiel na ešte väčšie množstvo nezrovnalostí a kolízií, kým som si uvedomil, že nemôžem dýchať. Dolu chrptom mi tiekli slané potoky a papiere pred očami sa mi začali vlniť, zužovať a strácať niekde v hmle.

Schmatol som kľúče zo stola a podišiel k dverám. Potreboval som sa nadýchnuť čerstvého vzduchu, napiť, opláchnuť si tvár a tiež upozorniť pána Fishworma, že sa pravdepodobne zdržím dlhšie ako týždeň. V prstoch som obracal jeden kľúč za druhým, prikladal ich k zámku, ale ani jeden nepasoval. Po mnohých pokusoch som celý zúfalý zamykal kľučkou a z plného hrdla zakričal o pomoc.

Nič.

Zatočila sa mi hlava. Vrhol som sa k skleneným tabuliam bez rozmyslu. Ani neviem, čo som cestou prevrhol a čím som to sklo rozbil, ale odrazu ma ovanul teplý, letný vzduch a ja som opäť začal vnímať. A veruže, nestačil som sa čudovať.

* * *

„Tak ako, už ste hotový?“ malý pupkáč vošiel do kancelárie pomaly a opatrne, presne ako vrah, ktorý sa vrátil skontrolovať svoje dielo.

„Ani zďaleka, pán Fishworm. Čo sa to tam vonku deje?“ odpovedal som mu z druhej strany kancelárie, sediac na parapete rozbitého okna a pozorujúc desiatky kamiónov, navážajúce mŕtve ryby všetkých veľkostí na hektáre natiahnutých drôtených sietí s očkami ako malíčok.

„Čo to má znamenať?“ začal sa durdiť pupkáč, keď zbadal neporiadok a črepiny. „Veď vy mi tu demolujete riaditeľňu!“ zvýšil hlas. „Načo ste sem vlastne prišli?“

„Prišiel som, aby som zistil pravdu. Lenže ako ju mám zistiť, keď ma takmer neľudskými podmienkami ohrozuje na živote? Takže, kto ste, pán Fishworm, a s čím to tu, došlaka, obchodujete?“ zamračil som sa a nekompromisne napriahol ukazovák cez rozbité okno. „Nehovorte mi, že s kŕmnou múčkou! Pozorujem tie kamióny už dosť dlho na to, aby mi došlo, že krachujúci podnik by na takúto dodávku nemal ani organizačne, ani finančne. A tu to kľape lepšie než u vašich prosperujúcich konkurentov, kde som bol nedávno. Uvedomte si, pán Fishworm, že kým mi nepoviete pravdu, neodídem. A kým neodídem, nedám vám dýchať. A verte či nie, to teplo tu bude oáza v strede púšte oproti tomu, aké peklo vám dokážem urobiť zo životaja.“

Bol som na seba hrdý, pretože napriek ostrým slovám som videl, ako brucháč spustil ramená a hlavu vtiahol medzi ne, čím mu zanikol krk a telo sa zlialo do objemného pohyblivého valca, jasný znak rezignácie.

„Nuž, vy si asi nedáte pokoj, však?“ opýtal sa tenkým hlasom po chvíli.

Prikývol som a očakával snahy o podplatenie alebo vydieranie, ako to už u takých pánov Fishwormov zvyčajne chodievalo. Sám som bol však prekvapený, keď sa brucháč nadýchol a spustil, čo mu dlho ležalo na srdci.

„Tušil som, že časom príde niekto ako vy - bezúhonný úrad-

níček, ktorý nikdy nemyslí na seba a rád sa hrá na hrdinu. Mal som vás prečítaného, pán inšpektor, ešte pred tým, ako ste sem vkročili. Bez hlbšieho zmyslu neústupne dodržiavate zákony, cez papiere naháňate zločincov a bez uváženia ich posielate za mreže. A celý čas vám je jedno, čo si o vás kto myslí, komu zmaríte kšeft a že niekedy kvôli vám príde svet o nápad storočia. To nie my sme tí darebáci, čo nemajú pochopenie, čo idú za svojím aj cez mŕtvolu a na ničom im nezáleží. Ale vy ste citovo oploštený, pán inšpektor! Nikdy mi takí ako vy nevoňali. Nikdy som takých ako vy nemal rád. Len sa na seba pozrite: neosobný, nekonfliktný, nepodplatiteľný a koniec koncov nepostrádateľný. Ste hrozbou spoločnosti,“ založil si ruky na prsia a milo, nefalošne sa usmial. „Ale okrem toho všetkého si o vás myslím, že ste múdry a inteligentný človek, pán inšpektor. Preto vás nebudem ani podceňovať, ani vodiť za nos. Poviem vám všetko, len aby ste ocenili genialitu recyklačného procesu prírody a možnosti zbohatnutia na ňom. Dozviete sa niečo, čo, pravdepodobne, neskvalitní váš osobný život, ale zato poteší vášho donášačského ducha.“

Uvedomil som si, že pán Fishworm vôbec nerezignoval. Práve naopak, vyzeral spokojne, až veselo. I keď jeho slová na mňa nijako nezapôsobili, nevyvolali ani zamyslenie, ani zhrozenie, bol som zmätený z jeho snahy zasvätiť ma do niečoho, čo malo oveľa hlbšie korene, ako som na začiatku mohol predpokladať.

„Len do toho, pán riaditeľ, zaujíma ma úplne všetko.“

Muž si ku mne prisunul stoličku, potľapkal ma po kolene a spustil, akoby sa rozprával so svojím synom. „Keď sme pred desiatimi rokmi začali obchodovať s kŕmnou múčkou, mali sme množstvo domácich odberateľov a naše zisky boli vysoké. Zmes viacerých faktorov spôsobila, že k dnešnému dňu zostal náš podnik obťažkaný vysokými úvermi, rozožratý opakujúcimi sa stratami a s minimálnym počtom zákazníkov. Teraz by ste sa

ma určite spýtali, ako to, že sme po tom všetkom nevyhlásili likvidáciu?“

V tichosti som opäť prikývol.

Brucháč si nasadil okuliare. „V čase našej najväčšej krízy nás začali oslovovať predajcovia vedľajších produktov, či by sme nechceli pre nich pracovať. Viem, bude to znieť šialene, ale šlo o výrobu...“ zaváhal.

„Áno?“ zaspieval som napätý ako struna.

„Červov,“ slovo akoby požul a vyplúvol.

„Červov?“ zopakoval som s rovnakou intonáciou. „Čo je to za hlúposť?“

„Pýtali ste sa ma, načo sú nám tie siete,“ vyklonil sa z rozbitého okna, až som sa zľakol, že vypadne ako lopta. Chvíľu sa pozeral dolu, potom prižmúril oči a pozrel priamo do slnka. „Keď je teplo a pekne, objednáam desiatky kamiónov, ktoré na ne vysypú tony odpadových rýb. Moji robotníci ich hrablami rozhrnú a nechajú pár hodín odstáť. Za ten čas priletia milióny múch a nakladú do rozkladajúceho sa mäsa vajíčka. Pri takom teple ako je dnes, je to otázka pár minút, kým sa z vajíčok vyľahnu červy a začnú sa sýtiť zdochlinami. Červy nemajú radi, keď na ne praží slnko, preto sa snažia zavrtáť čo najhlbšie a pritom sa čo najviac nažrať. Tak sa rýchlo prepracujú k sieťam, kde sa prešmyknú cez očká a spadnú rovno do zberných nádob naukladaných tesne pod nimi. A čistý prírodný produkt je na svete.“

„A ďalej? Čo s nimi robíte ďalej?“ tváril som sa znechutene, ale nemohol som odolať pokušeniu dozvedieť sa čo najviac.

„Podťe za mnou,“ kývol rukou a ani sa neobzrel. Vedel, že pôjdem, bolo to príliš neobvyklé a príliš lákavé.

Zaviedol ma do bývalej spaľovne, kde stálo najmenej tridsať obrovských kotlov. Poza ne bola vystavaná kovová konštrukcia s tromi samostatnými schodiskami. Vystúpili sme, aby sme

videli dnu. V prvej desiatke kotlov sa na milióny hmýriacich červov sypal žltý prášok. V druhej červený a v tretej desiatke zelený.

„Prečo ich farbíte, pán Fishworm?“

„Aby sme oklamali ryby,“ brucháč na mňa lišiacky žmurkol.

Mozog mi už dlhšiu dobu, pravdepodobne z toho tepla a smradu, vôbec nezapínal. Pozornejšie som sa naňho zadíval, aby som z jeho tučnej tváre vyčítal, kedy klame a kedy hovorí pravdu. V jeho prípade to však bolo nesmierne ťažké.

„Predstavte si, že si chcete kúpiť tri druhy tovaru. Všetky tri sa dajú veľmi ťažko zohnať a nie sú najlacnejšie. A odrazu uvidíte niečo, čo tieto tri druhy dokáže skĺbiť v jeden, bez roboty, bez zháňania a za dobrú cenu.“

„Rozumiem. Takže žlté majú asi pripomínať múčne červy a, predpokladám, že zelené - húsenice,“ striaslo ma od hnuusu.

„Presne tak. Červené larvy - pakomára a biele to, čo naozaj sú. Prejdime k chladiacim boxom,“ výťahom sme zišli do podzemia, kde sa pred nami rozbehli uličky, po oboch stranách vysvietené výkladovými chladničkami, každá vo veľkosti dospelého chlapa. Cez sklá som jasne videl obrovské vrecia naplnené znehybneným tovarom.

„Červy nemôžu zostať dlho v teple. Vzájomným trením by dokázali vyvinúť až stostupňovú teplotu a jednoducho sa uvariť. Ak by prišli do kontaktu s vlhkom, kvapky vody by na nich pôsobili ako lepidlo. Poľahky by sa vyškriabali aj z tej najväčšej šlamastiky. Keby ich, nedajbože, zaplavilo, tri dni by prežili bez jediného nadýchnutia. Sú takmer nezničiteľné, ale to neznamená, že ich nemusíme šetriť!“ upozorňujúco zdvihol ukazovák. „Ak by sme im ponechali voľnosť, pohybom by vylučovali nebezpečnú tekutinu podobnú zložením i pachom čpavku. A strácali by pri tom, samozrejme, na objeme. Kvôli tomu ich dusíme a chladíme v týchto boxoch, niekedy aj tri mesiace.“

„Nemôžu odtiaľto utiecť? Čo by sa stalo, keby sa im to podarilo?“ fascinovaný som hľadel na tento hrôzostrašný výtvar a chĺpky na tele mi stáli ako dáke pichliače.

„Farmári by nás preklínali až do zimy, pán inšpektor. Larvy by sa v tomto teple do hodiny premenili na muchy a celé mesto by bolo na dlhý čas zamorené čiernymi bzučiacimi mračnami.“

„A čo ľudia? Nebolo by ohrozené obyvateľstvo?“ nastúpili sme do výťahu a vyviezli sa späť na denné svetlo.

„Jedine, že by zabudli zavrieť márnicu,“ riaditeľ sa rozchechtal. „Kostné červy si pochutnávajú výlučne na mŕtvom mäse. Len sa pozrite, akí sú maličkí,“ ako sme prechádzali okolo sietí, zbral si jedného červa do dlane a pohrával sa s ním ako s papierovou guľičkou.

Ja som sa ich odmietal dotknúť. Už aj pohľad na ne mi spôsoboval občasnú chvenie v žalúdku.

„Nemajú žiadne zúbky, ani pazúriky. Ale vedia sať. Sú pomalí, no precízni. Živé nechajú na pokoji. Ale mŕtve, či je to mäkké, väzké, tvrdé, horké, sladké alebo slané ohlodajú až na kosť. Poháňa ich neprekonateľný hlad. Našťastie nie po peniazoch,“ červa vrátil do zbernej nádoby a obaja sme zamierili späť do budovy.

„A ďalej? Komu ich distribuujete?“ pred výťahom som sa ešte raz obzrel, aby som ocenil genialitu recyklačného procesu prírody a možnosti zbohatnutia na ňom.

„Veterinári a hygienici by v našom štáte distribúciu niečoho takého nikdy nepovolili. Preto máme najmä v zahraničí nepísané dohody so stovkami akvaristík, chovateľských potrieb a veľkoobchodov s rybárskymi potrebami. Červy vyvážame ako odpad z výroby kŕmnej múčky. Čo zase nie je tak ďaleko od pravdy,“ odomkol kanceláriu, vytiahol zo sekretára krištáľovú dózu s whisky a ponúkol mi pohárik. „Nehanbite sa, treba dezinfikovať.“

„Nie, ďakujem, v práci nikdy nepijem,“ dodržiavanie zásad mi vždy dodávalo pocit pevnejšej pôdy pod nohami.

„Vaša chyba,“ pokrčil plecami a bez zbytočných rečí do seba hrkol dvojitého panáka.

„Je vôbec možné, aby sa také množstvo červov spotrebovalo pri rybárčení?“ uvažoval som nahlas. „V podstate by išlo o dobrovoľné prikrmovanie v rybníkoch. Keby sa dodržiavali určité normy v súlade so zákonmi a všetci by mali k červom rovnaký prístup, nebolo by na tom nič nezákonné,“ opäť som sa zadíval von rozbitým oknom na vrčiace kamióny.

„Máte pravdu, ale najväčšiu skupinu koncových odberateľov tvoria športoví rybári. Neverili by ste, že tie ich tréningy a preteky pohltia deväťdesiat percent našej produkcie. Tolko peňazí, koľko vyhádze štátna liga do vody za jednu sezónu, by ste nevideli ani na svojom celoživotnom zúčtovaní.“

„A čo tie ryby? Odkiaľ ich privádzate?“ nepočúval som, čo hovorí.

Pán Fishworm sa na chvíľku odmlčal a sadol si za svoj písací stôl. „Viem, že ste inteligentný človek, pán inšpektor.“

„Tak odkiaľ?“ trval som na odpovedi.

„Sú z rybníkov. Súkromných i verejných.“

„Aha, takže vy síce pestujete návnady i krmivá, ale za cenu neoprávnených výlovov?“ počul som, ako sa mi od zlosti chveje hlas. „Ako to vlastne robíte? Naťahujete siete? Nie, nie, to by bolo príliš nápadné. Jeden - dvakrát by sa vám to možno prepieklo, ale časom by vás niekto udal. Elektrina neprichádza do úvahy, na to by ste potrebovali akumulátory a tými by ste zničili všetku faunu a flóru najmenej na jednu sezónu. Musíte ich tráviť. Áno, určite ich trávite tou krmnou múčkou, čo tu vyrábate,“ krivo som sa uškrnul. „Večer naložíte čln, ktorý rozvezie otrávenú zmes na určité miesta a ráno pri brehu pozbierate vyplavenú potravu. A aby si to tie ryby časom nerozmysleli, pri-